

Asia: VN/34767/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi ulkomaanopintolaiksi ja ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Pelastusopisto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnokseen hallituksen esityksestä ulkomaanopintolaiksi ja ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta.

Pelastusopiston näkemyksen mukaan ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustamisen sujuvoittamisen ja selkeyttämisen tavoite on lähtökohtaisesti kannatettava. Kuten esitysluonnoksessa todetaan, tällä hetkellä ei ole olemassa lainsäädäntöä, joka mahdollistaisi pelastusalan, hätäkeskuspäivystäjän tai nuohoojan tutkinnon tunnustamisen siinä tilanteessa, jossa koulutus on hankittu muusta maasta kuin toisesta Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäsenmaasta tai hakija on jonkin muun maan kuin jäsenmaan kansalainen. On myös sinänsä kannatettavaa ja perusteltua, että EU/ETA-maiden ulkopuolella koulutettujen henkilöiden tutkintojen tunnustaminen saatetaan yhdenvertaisempaan asemaan EU/ETA-maissa koulutuksensa saaneiden kanssa.

Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 2 a §:n mukaan Pelastusopisto päättää ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa muussa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa hankitun ammattipätevyyden tuottamasta oikeudesta toimia pelastuslain 57 §:n 1 momentissa ja 63 §:ssä sekä hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä noudattaen ammattipätevyyden tunnustamisesta annettua lakia. Näin ollen Pelastusopisto on toimivaltainen viranomaisen pelastustoimen, hätäkeskuspäivystäjän ja nuohoojan ammattipätevyysien tunnustamisessa. Pelastusopisto pitää tärkeänä, että harkinta- ja päätösvastuu ammattipätevyyden tunnustamisesta on sillä viranomaisella, joka järjestää ammattipätevyyden tuottavan koulutuksen, eli pelastusalan ja hätäkeskuspäivystäjien osalta Pelastusopistolla. Näin voidaan mahdollisimman pitkälle varmistaa, että pelastusalan kriittisissä tehtävissä toimivilla on tehtäviin tarvittava osaaminen.

Pelastusalan osalta ammattipätevyysien tunnustaminen on osoittautunut haasteelliseksi, ja osittain samoja haasteita on odotettavissa myös ulkomaanopintolain suhteen. Pelastustoiminnan järjestäminen sekä pelastusalan tehtäviin vaadittava koulutus vaihtelevat suuresti jo EU- ja ETA-

maiden sekä Sveitsin sisällä. Usein pelastusalan ja hätäkeskustoiminnan koulutusjärjestelmä Suomessa sijoittuu korkeammalle tasolle eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä (EQFM) verrokkimaihin verrattuna. Täysin vastaavaa järjestelmää kuin Suomessa ei ole tunnustettu, mikä tarkoittaa sitä, että ammattipätevyys tunnustaminen edellyttää lähes poikkeuksetta kelpoisuuskokeen tai sopeutumisan suorittamista hakijan saaman koulutuksen sisällön ollessa olennaisesti erilainen kuin vastaavan kansallisen koulutuksen sisältö. Tämä edelleen edellyttää resursseja ammattipätevyys tunnustamisen tapauskohtaiseen tarkasteluun sekä kelpoisuuskokeen tai sopeutumisan määrittelyyn ja toteuttamiseen.

Pelastusalan ja hätäkeskustoiminnan tutkintokoulutuksiin Suomessa hakeutuessa edellytetään soveltuvuutta alan tehtäviin. Pelastajatutkinnon osalta hakijan on suoritettava kuntotesti, 12 minuutin juoksutesti, uinti- ja fobiatestit sekä psyykkiset soveltuvuustestit. Alipäälystötutkinnon osalta hakija osoittaa fyysisen soveltuvuuden FireFit-tulosten avulla sekä juoksutestillä sekä psyykkisen soveltuvuuden tehtävään soveltuvuustestauksen kautta. Hätäkeskuspäivystäjät ja päälystötutkintoa suorittamaan hakeutuvat osallistuvat myös soveltuvuustestaukseen. Silloin, kun pätevyyttä haetaan ulkomailla suoritetulla tutkinnolla, ei voida arvioida hakijan soveltuvuutta alalle. Muun muassa tästä syystä ammattipätevyys tunnustamisen edellytyksenä tulisi olla myös lähtömaassa / tutkinnon suoritusmaassa saatu työkokemus siitä työtehtävästä, jonka tunnustamista henkilö hakee. Tämä voisi ehkäistä myös sitä, että Suomen koulutusvaatimusten ja koulutusjärjestelmän ollessa verrattain korkeita, henkilö, jonka todellinen kotijäsenvaltio on Suomi, käy toisessa maassa pätevyyden antavan lyhemmän tutkinnon kuitenkin työskentelemättä tässä valtiossa, ja hakee ammattipätevyyttä lyhemmällä tutkinnolla. Esimerkiksi Ruotsissa juridisen oikeuden alipäälystötehtäviin antaa kolmen kuukauden mittainen kurssi, kun taas Suomessa vaaditaan 1,5 vuotta kestävä, 60 opintopisteen, alipäälystötutkinto (ja tämän pohjalle 90 opintopisteen pelastajatutkinto).

Pelastusopisto toteaa, että ulkomaanopintolaissa annetaan kuitenkin tarkoituksenmukaisemmat edellytykset hakijan osaamisen täydentämiseen tilanteessa, jossa hakijan suorittaman koulutuksen laajuus, vaativuus tai sisältö on olennaisesti erilainen kuin vastaavan kansallisen koulutuksen laajuus, vaativuus tai sisältö. Täydentävän osaamisen ja pätevyyden osoittamisen keinoja on syytä olla useita, sillä hakijan hankkiman tutkinnon sisältö voi poiketa erittäin paljon Suomessa suoritetusta.

Lausunnonantajan näkemykset koskien ulkomaanopintolakia.

Ehdotetun lain 3 §:n 3 kohdan määritelmän mukaan toimivaltaisella viranomaisella tarkoitetaan tehtävän sääntelystä vastaavan hallinnonalan viranomaista tai viranomaistehtävää hoitavaa tahoa, joka ottaa vastaan hakemuksia ja tekee päätöksiä ulkomailla suoritettujen opintojen tuottamasta kelpoisuudesta säänneltyyn tehtävään. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että tyyppillisesti nämä ovat samoja tahoja, jotka antavat ammattipätevyysslain mukaisia ammattipätevyys tunnustamispäätöksiä hallinnonalan säänneltyihin ammatteihin. Pelastusopisto on toimivaltainen viranomainen pelastustoimen, hätäkeskuspäivystäjän ja nuohoojan ammattipätevyyskysien tunnustamisessa, eli oletettavasti Pelastusopisto toimisi ehdotetun lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena päätettäessä pelastustoimen, hätäkeskuspäivystäjän ja nuohoojan ulkomailla suoritettujen opintojen tuottamasta kelpoisuudesta säänneltyyn tehtävään.

Ulkomaanopintolain säätäminen niin, että ulkomailla suoritettujen opintojen tuottaminen kelpoisuuden pelastustoimen, hätäkeskuspäivystäjän ja nuohoojan säänneltyyn tehtävään, vaikuttaisi Pelastusopistoon toimivaltaisena viranomaisena työllistävästi. Kuten Pelastusopiston lausunnossa kohdassa 1 on mainittu, pelastustoimen järjestäminen ja alan koulutus on hyvin

erilaista jo Euroopan unionin sisällä. Tähän asti ammattipätevyyslain ulkopuolelle jäävien muiden maiden kansalaisten osalta toimintatapana on ollut ohjata henkilöä hakeutumaan Pelastusopiston tai pelastusalan päällystötutkinnon osalta Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijaksi, jolloin aiemmin hankittu osaaminen tarkastellaan opintojaksokohtaisesti AHOT-toimintamallien mukaan. Mikäli ulkomaanopintolakia laajennetaan niin, että ammattipätevyys tunnustaminen koskee myös EU- ja ETA-maiden ja Sveitsin ulkopuolelta tulevia henkilöitä, aiheuttaa tämä lisätyötä sekä tapauskohtaisen harkinnan että sopeutumisajan / kelpoisuuskokeen järjestelyjen osalta. Pelastusopisto yhtyy ulkomaanopintolain vaihtoehtoissa ja niiden vaikutuksissa esitettyyn näkemykseen siitä, että käsittelyaikojen säättäminen näihin tapauksiin olisi haasteellista, sillä hakijan tietojen ja osaamisen varmistaminen lähtömaasta voi viedä paljon aikaa.

Pelastusalan tutkinnoissa huolehditaan esimerkiksi siitä, että opiskelija saa harjoitteita eri onnettomuustyypeistä. Sopeutumisajan osalta ei voida taata, että sopeutumisajan suorittaja kohtaa työssään kaikki onnettomuustyyppit. Tämä edellyttää rekrytoivalta taholta arviota siitä, onko sopeutumisajan kautta saatu tai kelpoisuuskokeella osoitettu osaaminen riittävää suhteessa tehtävän sisältöihin. Näin ollen rekrytoivalla taholla on vastuu varmistaa tarvittava osaaminen.

Ulkomaanopintolain muutoksessa ehdotetaan osaamisen täydentämisen keinovalikoimaa laajennettavan niin, että hakijalta voitaisiin edellyttää täydentävien opintojen lisäksi tai sijaan, kelpoisuuskoetta, sopeutumisajaa tai näiden yhdistelmää (6§). Pelastusopisto toteaa, että täydentävän osaamisen ja pätevyys osoittamisen keinoja on syytä olla useita – joko tutkinnon osia suorittamalla, kelpoisuuskokeella, sopeutumisajan suorittamalla, tai näiden yhdistelmänä, hakijan tausta huomioiden.

Ammattikokemuksen tulee olla siitä tehtävästä, johon ulkomailla suoritettu tutkinto on antanut valmiudet ja johon kelpoisuutta Suomessa haetaan. Tämä on tärkeää Pelastusopiston lausunnon 1 yhteydessä mainitun ”koulutushoppailun” välttämisen ja soveltuvuuden osoittamisen näkökulmasta.

Lähtökohta, että kelpoisuuskokeet järjestetään opetus- ja tutkintokielellä, on tärkeä säilyttää. Pelastustoimen komentokieli Suomessa on suomi ja hätäkeskustoiminnassa suomen ja ruotsin kielitaito on välttämätön, joten on perusteltua, että kelpoisuuskokeet järjestetään suomeksi tai ruotsiksi.

Lausunnonantajan näkemykset ammattipätevyyslain muutoksista.

Valtioneuvoston asetuksessa ammattipätevyys tunnustamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 2 §:ään on lisätty, että sopeutumisajaksi voi sisältyä myös koulutusta ja 3 §:ään, että kelpoisuuskokeeksi voidaan määrätä myös osia ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu tutkinnosta. Tämä on tärkeä kirjaus silloin, kun tutkintojen / pätevyys antaman koulutuksen sisällöt ja laajuus vaihtelevat olennaisesti. 2 §:n kirjaus siitä, että ehdollisessa tunnustamispäätöksessä voidaan määrätä muita välttämättömiä ehtoja sopeutumisajan suorittamiselle ja siitä annettavalle arvioinnille sekä valvojan pätevyydelle on tärkeää, sillä se luo edellytykset sopeutumisajan suorittajien yhdenvertaiselle kohtelulle sekä mahdollistaa paremmin sen, että ammattipätevydestä päättävä viranomais voi odottaa tarvittavan pätevyys täyttyvän sopeutumisajan suorituksella.

Pelastusopiston näkemyksen mukaan olisi kuitenkin kannatettavaa, että ulkomaanopintolakiin kirjattava osaamisen täydentämisen keinovalikoima olisi sama myös ammattipätevyyslain osalta, jolloin osaamisen täydentäminen tilanteessa, jossa hakijan suorittaman koulutuksen laajuus,

vaativuus tai sisältö on olennaisesti erilainen kuin vastaavan kansallisen koulutuksen laajuus, vaativuus tai sisältö, voidaan edellyttää suoritettavaksi joko tutkinnon osia suorittamalla, kelpoisuuskokeella, sopeutumisajan suorittamalla, tai näiden yhdistelmänä, hakijan tausta huomioiden. Tällöin voitaisiin paremmin varmentaa kriittisissä pelastusalan ja hätäkeskustoiminnan tehtävissä tarvittava osaaminen.

Pelastusopisto toteaa, että myös ammattipätevyyslakiin olisi syytä kirjata ammattikokemus ulkomailla siitä tehtävästä, johon ulkomailla suoritettu tutkinto on antanut valmiudet ja johon kelpoisuutta Suomessa haetaan. Tämä kohdentaisi ammattipätevyyshakemuksen nimenomaisesti tilanteisiin, jossa työvoima liikkuu toisesta valtiosta toiseen – ei siihen, että ulkomailla käydään suorittamassa koulutus, jonka pääsyvaatimukset ja sisällön laajuus poikkeavat Suomen koulutusjärjestelmästä merkittävästi. Ammattikokemus osoittaisi myös soveltuvuutta alalle, mitä osaamisen täydentämisessä ei muutoin voida arvioida.

Hirvonen Minna
Pelastusopisto

Tervonen Janette
Pelastusopisto